

Innhold

Introduksjon	11
Innretningen av boken – de tre delene og hvordan de passer sammen	13
Militære studier – utdanningen og faget	13
Bokens faglige grep	16
DEL I	
PROFESJON	21
Kapittel 1	
Den militære profesjonen	23
Den militære profesjonen sett ovenfra, innenfra og i samhandling med omgivelsene	24
Hvorfor har vi Forsvaret, og hvorfor er det som det er?	28
Kapittel 2	
Militærmakten og staten: det institusjonelle og konstitusjonelle forholdet	31
Det rettslige grunnlaget for bruk av tvangsmakt	31
Hvem bestemmer over Forsvaret?	34
Forsvarets innretning, finansiering og daglige drift	34
Forsvarets deltakelse i operasjoner utenfor Norge	37
Forsvar mot angrep på Norge	38
Myndighetsutøvelse i Norge i fredstid	39
Eksempler på politisk-militære beslutningsprosesser	40
Militarisme – militærmakt uten sivil kontroll	43
Kapittel 3	
Militærmakten og samfunnet: sivil og militær samhandling	44
Nye kontaktflater mellom Forsvaret og samfunnet	47

Kapittel 4

Den militære kulturen	50
Forsvaret – et sted for hvite, heteroseksuelle menn?	52
Fra kall til yrke: sivilisering av den militære kulturen?	55
Voldsutøvelse og militær karriere.	
De potensielt farlige sidene ved den militære kulturen	56

Kapittel 5

To ulike syn på den militære profesjonen	61
Faglig ekspertise og etos	63
Autonomi og samfunnsansvar	64

Kapittel 6

Fremveksten av den norske militære profesjonen	67
Offiserene og Forsvaret i nasjonsdannelsen	69
Demokratiseringen og den militære profesjonen	70
Industrialisering og den militære profesjonen	71
Fremveksten av nye ideologier og den militære profesjonen	72
Arven etter krigen	75

DEL II

KRIG OG SAMFUNNSENDRING	79
--------------------------------------	----

Innledning	81
-------------------------	----

Kapittel 7

Demokratiseringen, 1770–1850	84
Det gamle regimet: enevælde, standssamfunn og kabinettskrig	85
Revolusjon og folkekrig, 1789–1815	88
Statssystemet: maktbalanse, kongresssystemet og nye ideologier, 1815–1848	94

Kapittel 8

Industrialiseringen og de nye krigene, 1850–1870	99
Den prøyssiske modellen – den industrialiserte kabinettskrig	100
Den amerikanske borgerkrigen – den industrialiserte folkekrigen	102
Sjømaktens transformasjon, 1840–1870	
– industriell maktbase og økonomisk sårbarhet	104

Kapittel 9

Nasjonalismens tidsalder og destabiliseringen av statssystemet 107
 Nasjonalisme og internasjonal rivalisering 108
 Koloni- og rustningskappløp, allianser og krigsplaner før 1914 110

Kapittel 10

Den totale krigen og den ideologiske polariseringen av internasjonal politikk .. 115
 Mobiliseringen av industrisamfunnets ressurser for total krig 117
 Radikaliseringen av nasjonalismen og bolsjevikenes maktovertakelse i Russland .. 119
 Den ideologiske polariseringen av internasjonal politikk i mellomkrigstiden 122
 Tre ideologier i et motsetningsforhold 124
     Fra total krig til kald krig 130

DEL III

SIKKERHETS- OG FORSVARSPOLITIKK 133

Innledning 135

Kapittel 11

Total krig, begrenset krig og Norges strategiske beliggenhet 136
 Geopolitikkens betydning 140

Kapittel 12

Hvordan sikre Norge? 142
 Sikkerhetspolitikken blir til 142
 Forsvaret og det parlamentariske demokratiet 144

Kapittel 13

Sikkerhetsstrategier 149
 Krigens fire lærdommer 151

Kapittel 14

«Brobygging» som strategi, 1945-1949 156
 Småstaten som «bro» mellom Øst og Vest 156
 Rask oppbygging av et nasjonalt forsvar 159

Kapittel 15

Norge i den kalde krigen, 1949–1990 162
 En varig og effektiv sikkerhetsstrategi 164
 Avskrekke og berolige – integrere og avskjerme 165
 Forsvarskonsept fra offensiv luftmakt til invasjonforsvar 178
 Forsvaret veves inn i samfunnet 182

Kapittel 16

Trenger Norge et forsvar? Årene 1990–2000 184
 Fredsoptimisme, begrensede kriger og sammensatte trusler 184
 Forsiktig justering av sikkerhetsstrategien 188

Kapittel 17

Intopsforsvaret? Årene 2000–2014 195
 En ny sikkerhetsstrategi tar form 198
 Operativ bruk av Forsvaret i fred, krise og krig 201
 Forsvarsreform og «afghanisering» 205

Kapittel 18

Avskrekingsforsvaret? Årene 2014–2021 212
 Stormaktsideologi og stormaktsrivalisering 214
 Økt spenning – justert sikkerhetsstrategi 216
 Dagens tenkning: avskrekke og berolige, kontrollere og nekte 219
 Forsvarets rolle i justert sikkerhetsstrategi 223

Avslutning 227

Demokratisering 228
 Industrialisering 230
 Ideologiene: den liberale staten, multikulturalisme og patriotisk nasjonalisme ... 232

Litteratur 234

Forfatterpresentasjon 236

Foto 237

Stikkord 239